

Projectverslag mei 2024-december 2024

31 mei 2024

Informatieve bijeenkomst voor de partners die zich tot dan toe hebben aangesloten in Museum Catharijneconvent. We bespreken de plannen, beantwoorden vragen en inventariseren wensen ideeën en andere aanvullingen op het projectplan en de uitvoering ervan.

Juni-augustus 2024

Deze maanden besteden we aan verdere voorbereidingen van het project, zoals de benadering van nog meer partners en fondsen, de planning van de PoCo-praktijkdagen en -locatiebezoeken en de invulling van het opleidingscurriculum in overleg met diverse specialisten. Het logo van het PoCo-project wordt uitgewerkt tot een huisstijl voor verschillende mogelijke uitingen. De Poco-projectpagina krijgt een eigen plek op de website van SRAL: <http://bit.ly/4g3eNoE>

1 september 2024

De officiële start van het project. De drie junior specialisten gaan aan de slag bij SRAL onder leiding van Arnold Truyen, de polychromiespecialist die zijn kennis en ervaring gaat overdragen voordat hij met pensioen gaat. Ze werken alle drie aan een eigen object, dat onderdeel uitmaakt van de lijst van tien voorbeeldwerken waar aan gewerkt gaat worden in het kader van het project:

- Ausrine Dambrauskaite: Kruishout van Triomfkruis van Jan van Steffeswert, 16 eeuw;
- Rosanne Snijders: Retabel Geboorte van Christus, 15 eeuw;
- Manon Antenbrink: Steenfragmenten uit de Sint Servaas Basiliek, 15 eeuw.

Ze voeren op deze objecten onder andere stratigrafisch onderzoek uit. Dit kleuronderzoek gebeurt met de microscoop en indien nodig door het in vlakjes naast elkaar vrijleggen van de verf om inzicht te krijgen in de chronologisch opeenvolgende afwerklagen.

3 september

Transport van het kruishout van het Triomfkruis van Jan van Steffeswert van Bonnefanten naar SRAL. Dit is het object waarmee Ausrine aan de slag gaat.

17 - 19 september 2024

Onder leiding van Arnold Truyen hebben de drie junior specialisten meegeholpen met het tweejaarlijkse onderhoud van de beelden in de Sint-Petrus Bandenkerk in Venray. De beelden en altaarstukken worden tijdens dit onderhoud ontdaan van oppervlaktevervuiling en ze gecontroleerd op losse verf. Een goede oefening in de praktijk!

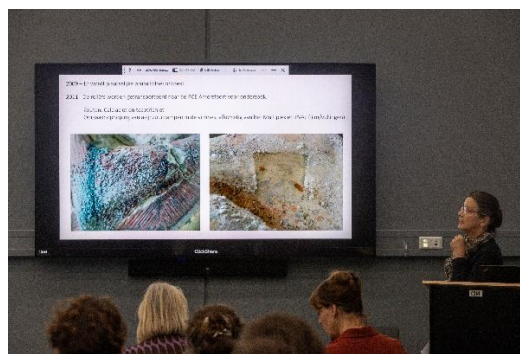
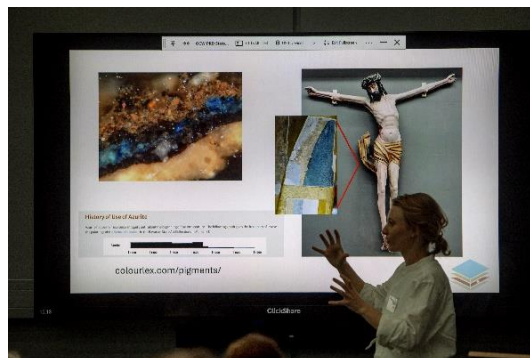

18 oktober 2024

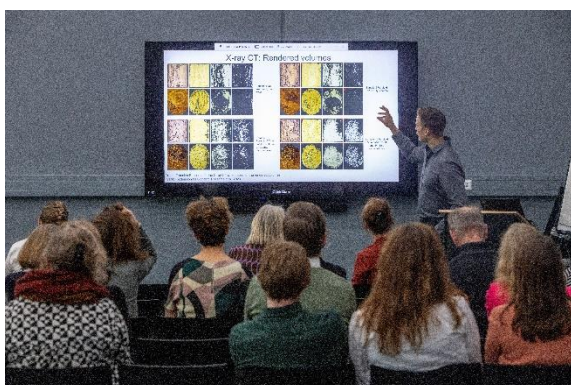
De eerste PoCo-praktijkdag vindt plaats in het Collectie Centrum Nederland te Amersfoort: CCNL. Dit is het gezamenlijke depot van het Rijkmuseum, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Openluchtmuseum Arnhem en Paleis 't Loo. In het gebouw bevinden zich niet alleen opslagruimtes, maar ook restauratieateliers en kantoren. We zijn hier uitgenodigd door

projectpartners RCE en het Rijksmuseum, die beiden een deel van de inhoud van de dag verzorgen.

We beginnen met presentaties van drie junior specialisten over de vorderingen van het werken aan hun objecten en de ontdekkingen die ze tot nu toe gedaan hebben. Vervolgens geeft polychromiespecialist Aleth van Lorne een presentatie van haar onderzoek naar en werkzaamheden aan de zogenoemde *Stenen van Doorn*. Dit zijn (fragmenten van) polychrome stenen reliëfs uit de Sint Maartenskerk te Doorn (1525-1535). We kunnen deze objecten 's middags tijdens de rondleiding bekijken.

Michiel Vermaat geeft een presentatie met de titel: *Seeing beyond the surface : investigating methods of visualizing consolidants in wood borer-damaged wood*. De verdeling van een houtconsoliderend mengsel in een door houtworm aangetast object is niet zichtbaar te maken met bv röntgenfoto's. Michiel heeft onderzocht of dit wél mogelijk zou zijn door het toevoegen van bijvoorbeeld zinkoxide aan het mengsel. Het door houtworm aangetaste ruiterbeeld uit de collectie van RCE dat de aanleiding vormde voor dit onderzoek, staat opgesteld in de ruimte van onze bijeenkomst.

Vervolgens gaan we met alle partners om de tafel zitten om de vragen te beantwoorden, die nog leven rond het project. We bespreken de wens om de komende drie jaar een overzicht te kunnen krijgen van de aanwezige polychrome sculpturen in Nederland bij de projectpartners. Het gaat daarbij niet alleen om objecten uit verschillende periodes (Middeleeuwen, Renaissance, Barok, Negentiende eeuw) maar ook verschillende materialen (hout, steen, overig), stijlen (bv gemarmerd, wit) en de herkomst van de objecten: kerkelijk, profaan, museaal of uit privébezit. Daarnaast zou het mooi zijn om een begin te kunnen maken met een gezamenlijke terminologielijst in verschillende talen om gezamenlijk internationaal taalgebruik te borgen.

We bespreken de planning van de Poco-praktijkdagen en de voorbereidingen voor de locatiebezoeken. Iedere collectie brengt eigen vragen met zich mee en er zijn specifieke, fysieke omstandigheden bij de partners op zaal en in het depot waar we rekening mee moeten houden. Dit heeft consequenties voor zowel het onderzoek dat ter plekke (on)mogelijk is als voor het aantal geïnteresseerde partners dat aan kan sluiten. We drukken alle collectiemedewerkers op het hart om op tijd te beginnen met het voorbereiden van hun locatiebezoek. Als laatste onderdeel van het programma voor de lunch vertelt locatiemanager CCNL Wim Hoebe over het gebouw, de voorgeschiedenis, het functioneren en de huidige bewoners ervan.

Tijdens de rondleiding door het depot en de restauratieateliers kunnen we onder andere *de stenen van Doorn* bekijken en een andere kerkvondst, waar Bieke van der Mark van het Rijksmuseum onderzoek naar gedaan heeft: het *Retabel van Soest*. Onder het toezicht van twee medewerkers van CCNL wordt zonder aanraken zoveel mogelijk ingezoomd op details en komen vele vragen van de geïnteresseerde groep aan de orde.

29 oktober 2024

Bezoek van Camille De Clercq aan het PoCo-team om over het project te praten en de mogelijkheden voor stages. De Clercq is specialist polychromie op steensculptuur en hoofd van de afdeling conservering en restauratie van KIK-IRPA in Brussel. KIK staat voor het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium, het Belgische instituut dat te vergelijken is met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed in Nederland. In het Frans heet het l'Institut Royal du Patrimoine Artistique (IRPA). Ze is zeer enthousiast over het project en met haar expertise is het curriculum onderdeel 'polychromie op steen' goed geborgd. De eerste die bij haar stage zal gaan lopen is Manon.

19 en 21 november 2024

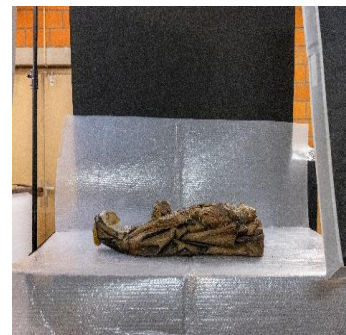
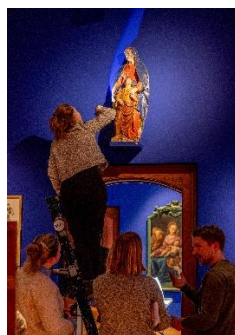
Met behulp van Marjolein Hupkes zijn de verflagen van het kruishout, de steen reliëfs en het retabel verder onderzocht op SRAL met SEM-EDX. Dit apparaat detecteert anorganische elementen, waardoor we kunnen achterhalen wat voor pigmenten gebruikt zijn in de verflagen. Dit kan bijvoorbeeld helpen bij het dateren van bepaalde lagen of gebruikt worden ter vergelijking met andere objecten. Voor het kruishout was bijvoorbeeld de vraag: Is op het kruishout hetzelfde blauwe pigment te vinden als op het kruisbeeld? De SEM-EDX detecteert koperoxide in de blauwe verflaag, wat typerend is voor azuriet. Dit pigment was ook aanwezig op het kruisbeeld.

25 november 2024

De eer van het eerste Locatiebezoek binnen het PoCo-Project valt te beurt aan Museum W in Weert. Naast de eigen medewerkers, kan ook de voorzitter van het de Stichting Bisschoppelijk Museum Bisdom Roermond aansluiten als projectpartner. Conservator Lennart Willems geeft een introductie op de collectie en een rondleiding door het museum voor we aan de slag gaan met de beelden die hij heeft uitgekozen. In de ochtend zijn we in het museum op zaal voor beelden van Nicolaas van der Veken, 's middags halen we enkele beelden uit het depot. Het onderzoek vindt plaats met UV-licht en

een digitale microscoop. Ausrine, Manon en Rosanne ontdekten interessante sporen van vroegere polychromie, waaronder een verfijnd blauw glacis op zilver. De bevindingen en vragen worden nabesproken. Ook maken we aantekeningen die handig zijn voor volgende locatiebezoeken.

29 november 2024

Team PoCo neemt deel aan de cursus Historische Technieken in het Cologne Institute for Conservation Sciences (CICS) in Duitsland onder leiding van prof. Urbanek. Ze hebben zogenoemd geperst brokaat gemaakt; een imitatie van brokaat (nageschilderde stof) op een ondergrond van hars en bijenwas.

Ausrine

Manon

Rosanne

De CICS-studenten hebben dit onderdeel al eerder gehad en zijn bezig met reconstructies van andere historische technieken op houten dragers. Hun werk resulteert in de sample set die de PoCo-partners ontvangen als onderdeel van het project.

2-16 december

Rosanne doet een cursus bij CICS als onderdeel van haar masterstudie, die ook interessant is voor de andere twee specialisten in opleiding. Onderwerp is het schoonmaken van watersensitieve oppervlakken, o.a. met laser.

5 december

Team Bonnefanten komt langs bij SRAL om het onderzoeksproces van het kruishout te bespreken. Ausrine start met de verwijdering van de zwarte overschildering over het originele blauw. Er wordt over gedacht om de steenfragmenten uit de Sint Servaas Basiliek, waar Manon aan werkt, op te nemen in een collectie-opstelling in het museum.

11-13 december

Ausrine gaat naar Londen voor de 11e Annual conference van ARDS, het netwerkplatform for medieval sculpture. Er is een brochure van het Poco-Project gemaakt voor de gelegenheid. Het team wordt uitgenodigd om een paper in te dienen voor een volgende ARDS-conferentie in mei in Leuven.

17 december

Lesdag door gastdocent Aleth Lorne. Zij geeft een college over licht in de Middeleeuwse beeldhouwkunst en loopt daarna met de specialisten in opleiding door het Bonnefantenmuseum om voorbeelden te laten zien. Tenslotte bespreken ze de werkzaamheden en vorderingen aan de stukken die het drietal onder handen heeft.

18 december

Professor Urbanek van CICS komt naar SRAL om naar de objecten van het PoCO-team te kijken en hun bevindingen en keuzes te bespreken. Misschien is het mogelijk om de laserapparatuur uit Keulen in te schakelen voor onderzoek aan het kruishout

Fotocredits:

Rob Becker, Beeldverhaal: foto's 18 oktober en 25 november
Overige foto's: Poco-team

Bijlage : Planning project

Bijlage

2024	wat	waar	Datum	Aanwezig	Specialist
oktober	PPD 1	CCNL, Amersfoort	17	allen	
november	LB 1	Museum W, Weert	25	Totaal 10	Arnold
2025					
februari	LB 2	Limburgs Museum, Venlo	24		Arnold
maart	Klankbordgroep		18		
mei	LB 3	Museum Catharijneconvent, Utrecht	22		Aleth
juni	PPD 2	Limburgs Museum, Venlo	17	allen	
september	LB 4	Centraal Museum, Utrecht	19		Aleth
oktober	Interim symposium	SRAL, Maastricht	31	allen	
november	LB 7	Krona, Uden			Arnold
2026					
maart	LB 6	Bonnefanten, Maastricht		Max 10 extra naast eigen medewerkers	Arnold
mei	LB 5	Rijksmuseum Twenthe, Enschede			Aleth
juni	PPD 3	Huis van Leyden, Leiden		allen	
september	LB 8	Huis van Leyden			Arnold
november	LB 9	Boijmans Van Beuningen, Rotterdam			Aleth
2027					
maart	LB 10	Rijksmuseum (CCNL) Amersfoort			Arnold
juni	Eind symposium	SRAL		allen	

PPD = PoCo-praktijkdag, plenair voor hele netwerk

LB = Locatiebezoek door PoCo-team, desgewenst kunnen andere partners aansluiten (met maximum aangegeven door locatie)

